

KULTTUURIN AIKA ON NYT JA AINA

**Kulttuurialan
tulevaisuustyöryhmän
ehdotukset seuraavalle
hallituskaudelle**

KULTTUURI
Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu: 2022:23

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

ISBN 978-952-263-764-2 (pdf)

ISSN 1799-0351 (pdf)

Sarjanumero: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:23

KULTTUURIN AIKA ON NYT JA AINA

**Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän ehdotukset
seuraavalle hallituskaudelle**

Kulttuurin aika on nyt ja aina

Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän ehdotukset seuraavalle hallituskaudelle

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:23

Teema: Kulttuuri

Julkaisija: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Yhteisötekijä: Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmä

Kieli: suomi

Sivumäärä: 31

Tiivistelmä

Tehtävänä oli laatia ehdotuksia taide- ja kulttuurialan elpymiseksi ja vahvistamiseksi. Työryhmä ehdottaa, että vuonna 2023 alkavalla hallituskaudella eduskunnalle annetaan kulttuuripoliittinen selonteko, jossa otetaan huomioon laajasti luovia aloja koskevat asiat. Alojen edistämiseen liittyvät hallinnonalarajojen esteet on poistettava.

Taiteen ja kulttuurin rahoituksen valtion talousarviossa (luku 29.80.) työryhmä haluaa nostaa yhteen prosenttiin talousarvion menoista vuoteen 2027 mennessä. Valtion, kuntien ja yksityisen sektorin tulee lisätä yhteistyötä ja monikanavaista rahoitusta kehittämistoimissa.

Työryhmä haluaa kehitettävän sekä kulttuuri- että elinkeinopoliittisia rahoitusinstrumentteja ja tukijärjestelmiä. Alan koulutuksen työelämävastaavuutta tulee parantaa. Työryhmä kiinnittää huomiota erityisesti kulttuurialan freelancereiden vaikeaan asemaan. Työryhmä vaatii julkista valtaa takaamaan freelancereiden sosiaalisten oikeuksien, riittävän sosiaaliturvan ja työehtojen toteutumisen. Lisäksi valtion ja kuntien tulee turvata kulttuuripalvelujen yhdenvertainen saatavuus.

Avainsanat: kulttuuri, kulttuuripoliitikka, luovat alat

ISBN PDF 978-952-263-764-2

ISSN PDF 1799-0351

Julkaisun osoite: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-764-2>

Kulturens tid är nu och alltid

Arbetsgruppens förslag för nästa regeringsperiod

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2022:23

Tema: Kultur

Utgivare: Utarbetad av Arbetsgruppen för kultursektorns framtid

Språk: Finska

Sidantal: 31

Referat

Arbetsgruppen hade till uppgift att utarbeta förslag för att stärka den finländska konst- och kultursektorn. Under den regeringsperiod som inleds 2023 föreslår arbetsgruppen att det till riksdagen lämnas en kulturpolitisk redogörelse, där man i stor utsträckning beaktar frågor som gäller de kreativa branscherna. De gränshinder inom förvaltningsområdet bör undanröjas.

Arbetsgruppen vill höja finansieringen av konst och kultur i statsbudgeten (kapitel 29.80) till en procent av budgetens utgifter före 2027. Staten, kommunerna och den privata sektorn bör öka samarbetet och flerkanalsfinansieringen. För att främja kultursektorns samhällliga genomslag vill arbetsgruppen utveckla både kultur- och näringspolitiska finansieringsinstrument och stödsystem.

Arbetsgruppen uppmärksammar särskilt den svåra situationen för frilansare inom kultursektorn. Arbetsgruppen uppmanar de offentliga myndigheterna att säkerställa tillgodoseendet av frilansarnas sociala rättigheter och arbetsvillkor samt en tillräcklig nivå på deras sociala trygghet. Staten och kommunerna ska säkerställa en jämlik tillgång till kulturtjänster.

Nyckelord: kultur, kulturpolitik, kreativa branscher

ISBN PDF 978-952-263-764-2

ISSN PDF 1799-0351

URN-adress: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-764-2>

Culture is always present

Working group proposals for the government term beginning in 2023

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2022:23

Subject: Culture

Publisher: Ministry of Education and Culture

Group author: Working group on the future of the cultural sector

Language: Finnish

Pages: 31

Abstract

The working group proposes that during the government term beginning in 2023, a report on cultural policy that takes into account a broad range of issues concerning the creative industries and their related operational and financial responsibilities be submitted to Parliament. Barriers across administrative branches must be removed.

The working group wishes to increase the financial resources for arts and culture in the national budget (class 29.80) to one per cent of the budget expenditure by 2027. Central government, local government and the private sector need to increase cooperation and multi-channel funding. The working group would like to see the funding instruments and support schemes in both cultural and industrial policy being developed.

The working group highlights especially the difficult position of freelancers in the cultural sector. The working group urges public authorities to guarantee social rights, sufficient social security and fair terms of employment for freelancers. In addition, the working group would like to guarantee all Finns equal opportunities to enjoy culture.

Keywords: culture, cultural policy, the creative industries

ISBN PDF 978-952-263-764-2

ISSN PDF 1799-0351

URN-adress: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-764-2>

Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen

WINSTON CHURCHILLIN KERROTAAN todenneen vuonna 1940: ”Jos meillä ei olisi kulttuuriamme, mitä me sitten puolustaisimme?”. Ajattelemme samoin. Tarvitsemme kulttuuria pystyäksemme eläytymään sellaiseen tulevaisuuteen, jota haluamme yhdessä edistää. Sota muistuttaa meille, miten suurista asioista puhumme, kun puhumme kulttuurista.

Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen. Se on kansakunnan tärkeintä pääomaa. Kulttuuri määrittää, mitä me ihmisinä olemme. Se rakentaa identiteettiämme ja maakuvaa.

Kulttuuriala on merkittävä elinkeinotoiminnan osa-alue sekä globaalisti että Suomessa (liite 1). Luovilla aloilla laajemmin on myös huomattavaa kasvupotentiaalia, kun huomioidaan kuinka suuren bkt-osuuden ne muodostavat eräissä maissa. Luovat alat tuottavat enemmän kuin valtio niitä tukee – esimerkiksi elokuva-alalle annettu tuotantotuki tuottaa enimmillään yhteiskunnalle kaksinkertaisen euromääräisen hyödyn. Kulttuurialaan panostamalla Suomi voi vaurastua.

Kulttuuriala tuottaa itse innovaatioita ja luo pohjaa muiden alojen innovaatioille.

Kulttuuri on myös vientituote. Sen tuotteistamisessa, myynnissä ja markkinoinnissa on paljon mahdollisuuksia, joihin Suomen pitää ennakkoluulottomasti tarttua. Kulttuurialan menestyminen elinkeinona on hyväksi koko kansakunnalle.

Kulttuuri ymmärretään yhteiskunnallisessa keskustelussa usein valitettavan kapeasti, ylimääräisenä harrastuksena. Tämä on tuhoisa väärinkäsitys.

” Kulttuuri on kansakunnan tärkeintä pääomaa. Kulttuuri määrittää, mitä me ihmisinä olemme. Se rakentaa identiteettiämme ja maakuvaa. Elämme jatkuvasti keskellä kulttuuria.”

Tosiasiasa elämme jatkuvasti keskellä kulttuuria. Kulttuuri on kirjastoja, suomalaista elokuvaa, sarjoja, kaikkien rakastamia bändejä, orkesterikeikkoja, teattereita, tajuntaamme avartavia taideteoksia tai vaikkapa perinnetuolin verhoilua ja ympäristömme elävöittämistä. Suomalainen kulttuuri ei ole ollut ikinä yhtä rikasta, monipuolista ja ihmisläheistä kuin 2020-luvun alussa. Sitä kannattaa arvostaa ja puolustaa.

Kulttuuri puhalttaa meihin henkeä ja voimaa. Se lisää kansakunnan yhteenkuuluvuudentunnetta. Siksi se on henkisen kriisinkestävyytemme tukipilari.

Kulttuuri on välttämätöntä vapaalle, demokraattiselle ja avoimelle yhteiskunnalle. Kulttuurin saavutettavuus vaikuttaa yhteiskunta-aktiivisuuteen ja jopa äänestysprosenttiin. Kulttuuri antaa välineitä oman äänen esille tuomiseen ja tarjoaa foorumin kriittiselle keskustelulle.

Kulttuuria tarvitaan myös ekologisen murroksen edellyttämien arvojen, toimintatapojen ja yhteiskuntamallien uudelleenajattelussa. Paljolti aineettomana tuotantona kulttuuri yhdistää kasvun ja kestävyden.

Koronakriisistä uusiin sfääreihin

TIEDE- JA KULTTUURIMINISTERI ANTTI KURVINEN asetti kesäkuussa 2021 työryhmän ratkaisemaan kulttuurialan jälleenrakennuksen ja tulevaisuuden haasteita. Ala oli tuolloin ennennäkemättömän kriisin keskellä. Siihen oli iskenyt sekä maailmanlaajuinen että maan sisäinen hyökyaalto. Korona, veikkausvoittovarojen väheneminen ja myös kuntien kulttuurinäkömät herättivät alan kentässä syvää huolta.

” Korona vei kulttuurialalta työpaikkoja ja toimeentuloa, turvaa sekä tulevaisuudenuskoa. ”

Korona vei kulttuurialalta työpaikkoja ja toimeentuloa, turvaa sekä tulevaisuudensuoraa. Työryhmän viimeistellessä raporttiaan pahimmat uhkakuvat ovat osin väistyneet. Asenteelliset, rahoitukselliset, rakenteelliset ja toimintakulttuuria koskevat vaikeudet ovat kuitenkin kasaantuneet. Jälleenrakennuksen ajasta tulee pitkä.

Kulttuurialan laajuuden takia emme ole voineet puuttua työssämme läheskään kaikkiin korjausta vaativiin asioihin. Olemme valinneet mielestämme tärkeimmät. Työryhmä tekee esityksiä, jotka kurkottavat erityisesti seuraavalle hallituskaudelle ja pidemmällekin. Yksi tavoitteistamme on nostaa kulttuurialan pitkäjänteinen kehittäminen tulevien hallitusten kunnianhimon kohteeksi.

Liitteessä 2 ja linkeissä on kulttuuripolitiikan eri osa-alueilta aiemmin tehtyjä ja tekeillä olevia töitä, jotka täydentävät kuvaa alan haasteista ja tarpeista. Pyydämme lukijoita tutustumaan myös niihin.

Kulttuurialan tulevaisuustyön osana ovat opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamat Taideyliopiston ja Kulta ry:n hankkeet, joissa on kartoitettu alan tulevaisuudennäkymiä. Ne ovat tukeneet tämän ryhmän työtä.

Kulta ry toteutti laajan ja osallistavan alueellisen kuulemiskierroksen. Siitä saadut kehittämisideat ovat vaikuttaneet työryhmämme esityksiin.

Taideyliopiston työssä kulttuurialan haasteet on kiteytetty kestävyiden ja kyvykkyyden käsitteisiin. Yksi johtopäätöksistä on, että pelkkä resurssien lisäys alalle ei riitä varmistamaan kulttuurialan myönteistä kehitystä, ellei samaan aikaan paranneta myös osaamista, toimintatapoja ja ohjausmekanismeja. Ja toisin päin: vaikka kyvykkyyttä olisi, ilman resursseja myönteinen kehitys alalla jää potentiaaliin nähden vajaaksi.

Tästä syystä esitämme kulttuuribudjetin kasvattamista yhteen prosenttiin valtion talousarvion menoista. Se on investointi, joka kannattaa. Samaan aikaan yhtä tärkeitä ovat rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset.

Tämä raportti on tehty realistiseksi ja tarkoitettu toteutettavaksi. Näemme suomalaisten hyvinvoinnin kasvavan raportissa esittämillämme teoilla.

” Tavoitteemme on nostaa kulttuurialan pitkäjänteinen kehittäminen tulevien hallitusten kunnianhimon kohteeksi.”

1.

Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen

KULTTUURIALAN TEKIJÄT TUNTEVAT koronakoettelemusten myötä arvostuksen puutetta ja pettymystä päätöksentekijöihin. Voidaan puhua jopa luottamusvelasta.

Osana työtämme teimme Säätiöt ja rahastot ry:n kanssa laajan päättäjäkyselyn kulttuuria koskevista arvostuksista ja mielipiteistä. Sekä valtakunnallisten että kunnallisten päättäjien osalta tulokset näyttävät, että kulttuurialan kriisiin ei olla havahduttu.

Suomen kulttuurirahasto toteutti kyselyn kansalaisten kulttuurisuhteesta. Siitäkin työryhmä sai esittelyn. Kysely osoittaa, että taide ei ole vain eliitin harrastus. Merkittävää on myös, että julkinen kulttuurirahoitus saa laajaa kannatusta niiltäkin, jotka eivät itse kuluta tai harrasta kulttuuria yhtä paljon kuin aktiivisimmat.

On aika herätä ja tunnustaa kulttuurialan merkitys ja potentiaali elämän, hyvinvoinnin, yhteiskuntakehityksen ja kestäväns tulevaisuuden merkittävänä tekijänä. Kulttuuri ei ole eliittien asia, ei kakunkuorutusta eikä hyvien aikojen luksusta. Ei voi olla niin, että kulttuuriala saa sille kuuluvan huomion vasta sitten, kun muut yhteiskunnan sektorit ovat kunnossa. Sellaista aikaa ei ole koskaan tulossa. Siksi asenne kulttuurialaa kohtaan on muutettava koko yhteiskunnassa.

” Kulttuuri ei ole eliittien asia, ei kakunkuorrutusta eikä hyvien aikojen luksusta. ”

Kulttuuri koskettaa kaikkia ja sitä on kaikkialla. Se koskee myös muita hallinnonaloja, ei vain kulttuurista pääosin vastaavaa opetus- ja kulttuuriministeriötä tai kunnan kulttuuri- tai vastaavaa lautakuntaa. Työryhmä keskusteli paljon hallinnonalojen siiloista. Vaikka niistä on puhuttu vuosikymmeniä laihoihin tuloksiin, teemme sitkeästi tähänkin liittyvän esityksen. Raja-aitoja on pystyttävä ylittämään.

Samaa ravistelua kaivataan myös kulttuurialan sisällä. Ala on pirstaloitunut mosaiikkimaiseksi rakenteeksi. Omasta työstä sekä alan merkityksestä ja tarpeista on osattava viestiä selkeämmin ja erilaiset kohderyhmät huomioiden. Luovien alojen tekijöiden on kerrottava työstään entistä monipuolisemmin. Luova työ ja sen sisällöt ovat tärkeitä itsessään, mutta yhtä lailla tärkeää on tuoda painokkaasti esiin, että ne tuovat lisäarvoa talouteen, lisäävät työllisyyttä, kasvua ja vientiä. On osattava paremmin kertoa, miten suuri merkitys ja potentiaali alalla ja sen kehittämisellä tutkitun tiedon valossa on ihmisten hyvinvoinnille ja taloudelle.

Emme ole raportillamme vain pyytämässä rahaa alalle vaan hakemassa ymmärrystä ja tukea alan tärkeälle kehittämistyölle.

Toimenpide-ehdotukset

Hallitus antaa vuonna 2023 alkavalla hallituskaudella eduskunnalle kulttuuripoliittisen selonteon.

- Selonteossa otetaan huomioon laajasti luovia aloja koskevat asiat ja niihin liittyvät toiminta- ja rahoitusvastuut.
- Osana selonteon valmistelua käsitellään koronapandemiasta saadut kokemukset ja ennakoidaan erilaisia yllättäviä tilanteita ja riskejä, kuten uudet pandemiat ja mahdolliset pakolaisaallot sekä ilmastonmuutos ja ekologiset uhat.

VASTUU:
Hallitusohjelma,
opetus- ja
kulttuuriministeriö

RAHOITUS: Selonteosta johtuvat rahoitustrapeetit arvioidaan sen valmistelun yhteydessä.

Ratkaistaan kulttuurin ja luovien alojen edistämiseen liittyvät hallinnonalarajat ylittävät haasteet.

- Perustetaan kulttuuri- ja luovia aloja käsittelevä ministeriryhmä.
- Perustetaan vaikutusvaltainen neuvotteleva, aloitteita, linjauksia ja seurantaa tekevä elin, jossa on edustajat kulttuurin ja luovien alojen kannalta keskeisistä ministeriöistä sekä toimijoista. Poikkihallinnollisuuden vahvistamiseksi toimitelmalla on kiertävä puheenjohtajuus siten, että alan kannalta keskeiset ministeriöt ovat kukin vuorollaan vetovastuussa.
- Kulttuurin näkyvyyden vahvistamiseksi Suomi tekee esityksen eurooppalaisesta kulttuurigaalasta ja hyödyntää täysimääräisesti Oulun vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden. Lisäksi Suomen suurlähetystöihin nimitetään kulttuurille temaattinen suurlähettiläs ja Suomen maakuvatyössä nostetaan kulttuuri yhdeksi painopisteeksi.

VASTUU:
Hallitusohjelma

VASTUU: Hallitusohjelma, Valtioneuvoston kanslia

RAHOITUS: Uusi määräraha 1 milj. euroa vuosittain 2024 alkaen*

VASTUU:
– Kulttuurigaala:
YLE, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö
– kulttuurin suurlähettiläs ja maakuvatyö: Ulko- ministeriö

2.

Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin

KULTTUURI ON TALOUS- JA HYVINVOINTIKYSYMYS. Kulttuuriala on työvoima-intensiivinen ala, jonka positiiviset vaikutukset leviävät laajasti talouteen. Siksi kulttuuriin kohdistettu julkinen tuki palautuu yhteiskunnalle verotuloina ja hyvinvointia edistävinä hyötyinä.

Kulttuurin osuus valtion talousarvion menoista on ollut pitkään 0,8 % (talousarvion luku 29.80. ilman taiteen perusopetusmenoja, jotka siirrettiin ko. lukuun vuonna 2020). Se ei ole paljon. Kunnat käyttävät kulttuuriin alle kaksi prosenttia menoistaan. Säätiöt tukevat taidetta yli 70 miljoonalla eurolla vuosittain. Eniten kulttuuria rahoittavat kuluttajat tehdessään hankintoja ja käyttäessään palveluja.

Kulttuuriala on esittänyt pitkään, että kulttuurin osuus tulee nostaa 1 prosenttiin valtion talousarvion menoista. Kyseessä on investointi, joka maksaa itsensä takaisin.

Kuntien on huolehdittava kulttuurin edistämistehtävästään ja kulttuurin rahoituksesta. Kuntien kulttuurirooli korostuu, kun sivistyspalveluista tulee kunnan keskeisin tehtäväalue.

Myös valtion, kuntien ja yksityisten toimijoiden uudenlaista yhteistyötä ja kumppanuutta tarvitaan. Kulttuurin rahoitus pohjaa on vahvistettava kasvattamalla yksityistä rahoitusta. Julkinenkin rahoitus on hyödyllisintä silloin, kun se toimii vipuvartena, jonka myötä kulttuurihankkeisiin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta. Tähän on luotava uudenlaisia, innostavia kannusteita.

” Julkinen rahoitus on hyödyllisintä silloin, kun se toimii vipuvartena, jonka myötä merkittäviin kulttuurihankkeisiin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta. ”

Toimenpide-ehdotukset:

Lisätään kulttuurialan rahoitusta valtion talousarviossa ja valtion ja kuntien rahoituksen yhteisvaikutusta sekä kehitetään kannustimia yksityisen rahoituksen houkuttelemiseksi vahvistamaan kulttuurisektorin taloutta.

• Taiteen ja kulttuurin rahoitus nostetaan valtion talousarvion luvussa 29.80. yhteen prosenttiin kaikista talousarvion menoista vuoteen 2027 mennessä (taiteen perusopetusmenojen kanssa 1,15 prosenttiin). Kulttuurialan rahoituksesta päätettäessä kulttuuri nähdään investointina, joka kohentaa kansantaloutta ja hyvinvointia. Rahoituksen nostaminen auttaa pahoin kärsinyttä kulttuurialaa nousemaan koronapandemian aiheuttamista vaurioista ja vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin rakenteellisesti ja toiminnallisesti.	VASTUU: Hallitusohjelma, opetus- ja kulttuuriministeriö RAHOITUS: lisätään 30 milj. euroa vuosittain talousarvion lukuun 29.80 kehyskaudella 2024-2027 (lisäys 30, 60, 90, 120 milj. euroa) Seuraavissa esityskohdissa *-merkityt esitykset sisältyvät tähän rahoituslisäysesitykseen. Koska raportissa ei käsitellä kaikkia kyseisen budjettiluvun piirissä olevia asioita, lisäysesitykset eivät kata koko 120 milj. euron lisäystarvetta. Lisäksi ehdottamassamme kulttuuripoliittisessa selonteossa arvioidaan laajasti kulttuurialan ja luovien alojen muutostekijöitä, ja siksi niistä johtuville rahoitustarpeille jätetään tilaa. Muita budjettilukuja ja hallinnonaloja koskeviin esityksiin työryhmä ei ole tehnyt rahoitusesityksiä.
• Valtio ja kunnat lisäävät yhteistyötä ja monikanavaista rahoitusta kulttuuri- ja luovien alojen kehittämistoimissa. Yhteistyöhön sitoutetaan sopimuksilla muita toimijoita, kuten säätiöitä, maakuntia ja kehitysyhtiöitä.	VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö ja muut ministeriöt vastuidensa mukaisesti, kunnat. RAHOITUS: Valtion rahoitusosuus, uusi määräraha 4,5 milj. euroa vuonna 2026, pysyvä*
• Valtion ja neljän säätiön yhdessä pääomittamaa <u>luovien alojen rahastoa</u> vahvistetaan edelleen ja laajennetaan rahaston käyttötarkoitus myös muita kuin esittäviä taiteita koskevaksi.	VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja rahaston perustajasäätiöt. RAHOITUS: Valtion rahoitusosuus 7,5 milj. euroa kertaluonteisesti vuonna 2025*.
• Yksityisiä henkilöitä koskeva yksityisten lahjoitusten verovähennysoikeus laajennetaan tieteestä taiteeseen. Verohallinnon nimeämää lahjoitusten saajien listaa laajennetaan kattamaan kaikki vakiintuneet ja taiteellisesti korkeatasoisista toimintaa harjoittavat yhteisöt.	VASTUU: Valtiovarainministeriö

3.

Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme

TAITEILIJAT JA LUOVAN ALAN TOIMIJAT tuottavat uusia ideoita, ajatuksia ja innovaatioita. Ne muuttuvat palveluiksi, tuotteiksi ja tuotannoiksi. Palvelu- ja elinkeinorakenne monipuolistuu ja talous vahvistuu. Kulttuuri vaikuttaa yhteiskuntaan, talouteen ja työllisyyteen välittömästi ja välillisesti.

Luovan alan tuotteiden ja palvelujen kysyntä kasvaa voimakkaasti Euroopassa ja maailmanlaajuisesti. Alan kasvu herättää toivoa myös suomalaisille. Toivo ja mahdollisuudet on nyt realisoitava.

Esimerkiksi av-alan sisältöjen kysyntä on erittäin suurta. Myös musiikkia, kirjallisuutta, kuvataidetta, esittävää taidetta ja muiden taiteen alojen sisältöjä halutaan kuluttaa ja käyttää entistä enemmän. Taiteen alat myös ruokkivat toisiaan ja innostavat muuta luovaa toimintaa. Tästä syntyy luova talous. Pullasta ei voi poimia vain rusinoita: ruohonjuuritason on oltava rikas ja taiteen perusrahoituksen kunnossa, jotta menestystarinoita syntyy.

Toimintaympäristömme digitalisoituminen koskee vahvasti myös kulttuurialaa. Digitaalisuus ymmärretään usein tekniikkana, välineinä ja alustoina. Kulttuurialalla niillä ei kuitenkaan tee mitään ilman sisältöjä, joita jakaa ja välittää.

Sisällöt ovat merkkejä ja merkityksiä, ääntä, kuvaa ja liikettä, tarinoita ja estetiikkaa. Luovan työn tekijät tuottavat ja muokkaavat sisältöjä, yhdistelevät eri aineksia aina uudelleen ja uudelleen, myös taiteenalarajojen yli. Mahdollisuudet ovat rajattomat. Ja juuri sisältöjä kuluttajat janoavat, eivät tekniikkaa ja välineitä itsessään.

Digitalisoitumiskehityksen erityinen haaste kulttuurialalle on siinä, että uusissa jakelukanavissa jaettavan sisällön tekijät eivät useinkaan saa riittävästi korvauksia sisältöjensä jakamisesta. Globaalit jakelukanavat eivät myöskään ota riittävästi huomioon kulttuurialan kansallisia intressejä. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan uusia pelisääntöjä ja lainsäädännöllistä valppautta. Freelancervaltaisella kulttuurialalla mahdollisuuksia hyödyntää digitaalisuutta rajoittaa lisäksi se, että harvalla on riittäviä mahdollisuuksia investoida digitaalisen murroksen edellyttämään teknologiaan ja osaamisen kehittämiseen.

Kulttuurialan tukijärjestelmissä on otettava huomioon muutkin toimintaympäristömuutokset. Tarvitsemme lisää joustavuutta, kannustimia uudelleen tekemiseen ja uusia rahoitusvälineitä. Tämä koskee sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripoliittisia tukimuotoja että työ- ja elinkeinoministeriön elinkeinopoliittisia, luovan talouden kehittämisen tarpeisiin liittyviä tukijärjestelmiä ja -muotoja.

Kulttuurialalla toimii menestyneitä yrityksiä muiden yritysten tapaan. Toisaalta alalle ovat leimallisia pienet yritykset, joille normaalin elinkeinopolitiikan tuki- ja rahoitusmuodot eivät sovellu. Näiden yrittäjien kyky ja resurssit löytää itselle soveltuvia rahoituslähteitä ja palveluita ovat rajalliset. Kulttuurialan ulkopuolella ei puolestaan tunneta riittävästi alan luonnetta, ansaintalogiikkaa ja markkinoita, eikä siksi osata tukea alaa oikeilla tavoilla.

Tarvitaan toimenpiteitä, joilla luodaan taide- ja kulttuurialalle toimivia yrittäjyyden ja ansainnan malleja ja niille soveltuvia tukimuotoja. Kulttuurialalla voidaan hyödyntää mm. yhteiskunnallisen yrittäjyyden, osuustoiminnan ja yhteisötalouden mahdollisuuksia.

Kulttuurialan koulutuksen saaneiden valmiuksia hyödyntää osaamistaan myös kulttuurialan ulkopuolella tulee vahvistaa ja lisätä taide- ja kulttuurialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja työllisyyttä. Vastaavasti muilla aloilla on lisättävä ymmärrystä kulttuurialan osaamisen merkityksestä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista. Täydennys- ja jatkokoulutuksen osalta ongelma on, että ilman vakinaista työsuhdetta olevilla ei ole usein maksukykyä osallistua siihen.

**” Luovan työn tekijät tuottavat ja muokkaavat sisältöjä taiteen-
alarajojen yli. Sisältöjä kuluttajat janoavat, eivät tekniikkaa ja
välineitä itsessään.”**

Toimenpide-esitykset:

Kulttuurialan työllisyyden parantamiseksi ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden edistämiseksi kehitetään alan rahoitusinstrumentteja ja tukijärjestelmiä, jotka:

- vahvistavat instituutioiden ja taiteen vapaan kentän monipuolista yhteistyötä sekä auttavat pidentämään esitysten ja tuotantojen kiertämistä ja elinkaaria,
- vahvistavat sellaisten kulttuurin alojen toimintaedellytyksiä, joilta puuttuvat valtionosuusjärjestelmän kaltaiset rakenteet,
- mahdollistavat taide- ja kulttuurialojen tukemisen osana elinkeinopoliittisia palveluita ja tukia, esimerkiksi Creative Business Finlandin kautta
- vastaavat digitaalisesta murroksesta ja muista toimintaympäristön muutoksista johtuvaan sisältöjen lisääntyneeseen kysyntään ja jakeluun ja luovien alojen kasvun edellytyksiin.

VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, kunnat

RAHOITUS: Tasekorotus 10 milj. euroa vuonna 2024, pysyvä. (OKM-osuus esityskohdasta)*

Toteutetaan sisällöntekijöiden asemaan ja luoviin aloihin vaikuttavat EU-direktiivit Suomessa.

- Implementoidaan jo eduskuntakäsittelyssä oleva EU:n DSM-direktiivi.
- Toteutetaan AVMS-direktiiviin sisältyvä mahdollisuus velvoittaa av-sisältöjen välittäjät osallistumaan kotimaisen av-tuotannon rahoitukseen.

VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö

RAHOITUS/ AV-MAKSU: Kyse ei ole lisämenosta, vaan tulosta, jonka suuruus tarkentuu myöhemmin rahoitusosuuden tarkentuessa. Uudistus tuottaa arviolta 20 milj. euroa vuodessa kotimaisen av-tuotannon hyväksi.

Vahvistetaan kulttuurialan osaamispohjaa sekä kykyä vastata alan tulevaisuushaasteisiin kaikilla koulutuksen tasoilla.

- Lisätään yhteiskuntataitoihin, digitaaliseen osaamiseen, yritys- ja yhteisötalous- ja kansainväliseen osaamisen liittyviä opintoja sekä opiskelijoiden ymmärrystä erilaisista ammatti- ja työllistymismahdollisuuksista.
- Käynnistetään luovien alojen osuustoiminnan ja yhteisötalouden kehittämisohjelma.
- Vahvistetaan koulutettavien kykyä neuvotella työehdoista, korvauksista ja tekijänoikeuksista.
- Luodaan mahdollisuudet osallistua täydennys- ja työvoimakoulutuksiin myös niille, jotka ovat ilman vakinaista työsuhdetta ja joilla ei ole varaa maksaa markkinaehtoista hintaa koulutuksesta.
- Koulutukseen liittyvien tarpeiden käytännön toteutusta varten laaditaan toimenpideohjelma. Siinä hyödynnetään myös taidekasvatuksen ja -koulutuksen visiotyön tulokset sekä eri koulutusasteiden väliset yhteistyön mahdollisuudet.

VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, taide- ja kulttuurialan koulutusorganisaatiot, jatkuvan oppimisen palvelukeskus, järjestöt ja ammattiliitot

4.

Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi

TAITEILIJAT OVAT OSAAVIA ALANSA AMMATTILAISIA, mutta vakituista palkkatyötä heille on tarjolla rajallisesti ja korvaukset työstä ovat yleensä matalia. Luovien alojen osaajat työskentelevät monenlaisissa työ- ja sopimussuhteissa. Toisinaan kyse on selvästi yritystoiminnasta, mutta usein enemmänkin itsensä työllistämistä erilaisin keinoin. Erot taiteenlajien välillä ovat merkittäviä: esittävien taiteiden puolella palkkatyötä on tarjolla enemmän kuin vaikkapa kirjallisuudessa tai kuvataiteissa.

Freelancereiden ansiot muodostuvat vuorottelusta palkka- ja yrittäjätyön välillä, apurahoista, palkkioista, teosmyynneistä ja tekijänoikeuskorvauksista, jotka saadaan yleensä viiveellä. Tulovirtoja on vaikea ennakoida ja ne ovat epäsäännöllisiä.

Perustuslain 19 §:ssä turvatut sosiaaliset oikeudet eivät freelancereilla aina toteudu. Sosiaaliturva- ja työlainsäädäntö perustuu palkansaajan ja yrittäjien kategorioihin. Työttömyysturva ja muut sosiaalietuudet ovat epävarmoja ja synnyttävät katkoksia toimeentulossa. Yrittäjyystulkinnat ovat usein epäselviä, ja työvoimapalveluissa ohjeistus ja tulkinnat puutteellisia tai ristiriitaisia.

Freelancereiden ongelmat on tiedetty pitkään. Koronakriisi koetteli kulttuurialalla ankarimmin nimenomaan heitä. Yhteiskunnan rakenteet eivät tunnista epätyypilliseksi sanottuja työsuhteita ja taiteilijoille tyypillistä itsensä työllistämisen tapaa. Ongelmia on käsitelty eri työryhmissä, selvityksissä ja esityksissä 2000-luvulla, mutta tilanteeseen ei ole saatu korjausta.

Maailma ja Suomi sen mukana ovat muuttumassa suuntaan, jossa vakinaiset työsuhteet ja kiinnitykset ovat todellisuutta yhä harvemmalle – muillekin kuin kulttuurialan toimijoille. Epätyypillisestä on tulossa tyypillistä. Siksi kulttuurialan freelancereiden ongelmien ratkaisemisella on merkittävä laajempi yhteiskunnallinen hyötyvaikutus. Tarvitsemme rakenteellisen uudistuksen freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Lähtökohtana kaikissa ratkaisuissa on oltava, että taiteellinen ja luova työ tunnustetaan työksi ja elinkeinoksi ja sitä kohdellaan eri järjestelmissä ja menettelyissä sen mukaisesti. Toimeentulomuotojen vaihtelevuus ei saa aiheuttaa kannustinloukkuja tai esteitä työllistymiselle.

Tarvitaan myös uusia avauksia: apurahajärjestelmän rinnalla on syytä kokeilla taiteilijapalkkaa, kuten monet taidealan järjestöt, Taiteen edistämiskeskus sekä eduskunnan sivistysvaliokunta ja valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto ovat ehdottaneet.

” Perustuslain 19 §:ssä turvatut sosiaaliset oikeudet eivät freelancereilla aina toteudu. Kulttuurialan freelancereiden ongelmien ratkaisemisella on laajempi yhteiskunnallinen hyötyvaikutus.”

Toimenpide-ehdotukset:

Parannetaan ja monipuolistetaan taiteellisen työn tukea ja työn arvostusta.

- Nostetaan taiteilija-apurahan euromäärä nykyisestä 2080,42 euroa/kk kohti suomalaisten mediaanipalkkaa ja lisätään taiteilija-apurahojen määrää nykyisestä 545:stä 600:aan. Vuosittain myönnettävien taiteilijaeläkkeiden määrää lisätään nykyisestä 51 täydestä eläkkeestä 100:aan.
- Selvitetään kokeilun tekemistä taiteilijapalkasta nykyisen apurahajärjestelmän rinnalla toimivana mallina niin, että se ei vähennä taiteilijoille vuosittain myönnettävien työskentelyapurahojen määrää eikä rajoita taiteellista vapautta.
- Valtio ja kunnat sitoutuvat reilun taiteen periaatteisiin: taiteilijalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus tekemästään työstä ja hänen teostensa käytöstä. Taiteilijoiden työpanosta pyydetessä ja käytettäessä työ hinnoitellaan sen todellisen arvon mukaisesti.

VASTUU: Opetus- ja kulttuuri-ministeriö

RAHOITUS: tasokorotus 4,4 milj. euroa vuonna 2024, pysyvä (taiteilija-apurahat)*; tasokorotus 1 milj. euroa vuonna 2024, pysyvä (taiteilijaeläkkeet)*

VASTUU: opetus- ja kulttuuri-ministeriö

RAHOITUS: mahdollinen taiteilijapalkkakokeilu yhteensä kertaluonteisesti 2 milj. euroa vuosina 2024–2025*

VASTUU: Valtio ja kunnat

Julkinen valta takaa freelancereiden sosiaaliset oikeudet, riittävän sosiaaliturvan ja työehdot.

- Palkkatyön, yrittäjyyden ja muiden tulomuotojen yhteensovittamista helpotetaan. Sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden käsitteet selkeytetään. Freelancertyön erityispiirteitten tunnistamista ja osaamista vahvistetaan työvoimahallinnon ohjeistuksissa, tulkinnoissa ja ratkaisukäytännöissä, ja tämä tarve huomioidaan myös toteutettaessa TE-palvelujen siirto kuntiin.
- Toteutetaan hallituksen päätös (11.2.2022) luopua tekijänoikeuskorvauksien sovittelusta työttömyysturvassa osana työllisyystoimia.
- Vapaiden taiteilijoiden ei-työsuhteinen eläketurva siirretään kokonaisuudessaan maatalousyrittäjien eläkelain piiriin ja vakuutetaan Melassa. Pitkän aikavälin ratkaisuna kokeillaan yhdistelmävakuuttamisen mahdollisuutta.

VASTUU: Sosiaali- ja terveysministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö

5.

Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista

KAIKILLA ON OIKEUS NAUTTIA KULTTUURISTA sivistyksellisten perusoikeuksien mukaisesti. Julkisen vallan tehtävä on luoda tälle edellytyksiä. Näin tuetaan myös markkinoilla tapahtuvaa tarjontaa ja kulttuurin kuluttamista.

Kulttuuri- ja kirjastotoiminta kuuluvat kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Kuntien väliset erot kulttuurin rahoituksessa ovat suuria: kustannukset (mukaan lukien kirjasto) vaihtelevat kunnittain 38–300 euron välillä asukasta kohti. Vain harvoissa kunnissa on valtionosuusrahoitusta saavia kulttuurilaitoksia. Tarjonta ja rahoitus kasautuvat suurempiin kuntiin. Palveluja ja toimintaa tarvitaan myös harvaan asutuilla alueilla sekä ihmisten yhdenvertaisuuden että alueiden elinvoiman turvaamiseksi.

Valtio rahoittaa yleistä kirjastotoimintaa ja kuntien kulttuuritoimintaa osana peruspalveluita. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kirjastolain ja kuntien kulttuuritoimintalain perusteella valtakunnallisia ja alueellisia kehittämistehtäviä. Alueellisilla ja valtakunnallisilla vastuumuseoilla on tärkeä tehtävä kulttuuriperinnön, kulttuuriympäristön ja taiteen vaalimisessa omalla toimialueellaan tai erikoisalallaan.

Kulttuuriin kasvetaan ja kasvatetaan. Kaikkien täytyy saada osansa kulttuurista lapsuudesta alkaen koko eliniän ajan. Omakohtainen tekeminen ja kokeminen lisäävät osallisuutta, aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Ihminen tarvitsee kulttuurin harrastamiseen ja tekemiseen tukea ja kannustusta. Kulttuuritarpeet ovat erilaisia, ja sosioekonomiset erot ja käytännön elämäntilanteet vaikuttavat harrastamisen aktiivisuuteen.

Kouluissa ja varhaiskasvatuksessa annettava taiteen ja kulttuurin opetus on tärkeää, samoin mahdollisuus päästä taiteen perusopetukseen ja taidekasvatukseen. Myöhemmissä elämänvaiheissa voi iän, sairauden tai muun syyn takia olla vaikea päästä kulttuuritilaisuuksiin. Silloin kulttuuripalvelujen tulee tulla niitä tarvitsevien luokse tai osallistumisen esteitä pitää muuten poistaa.

Kulttuurilla on tutkitusti huomattavia hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia. Kulttuuri on osa ennalta ehkäiseviä palveluja. Niiden merkitys lisääntyy, koska sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia on tarpeen hillitä.

WHO on kehottanut valtioita tunnustamaan kulttuurihyvinvoinnin tärkeyden ja vahvistamaan kulttuuri-, sosiaali- ja terveysalojen yhteistyörakenteita ja -mekanismeja. Kulttuurin käyttö osana sosiaali- ja terveyspalveluja ja palvelujen saatavuuden turvaaminen eri väestöryhmille sisältävät kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyövastuisiin. Kulttuurihyvinvointitoimintaan panostamalla voidaan vähentää merkittävällä tavalla myös koronapandemian aikana syntynyttä hyvinvointivelkaa.

Monet valtakunnallisesti laaditut strategiat, ohjelmat ja työryhmien ehdotukset koskevat valtakunnallisten toimien lisäksi myös alueellista ja paikallista toimintaa. Ajankohtaisia ovat esimerkiksi monimuotoistuneen väestörakenteen johdosta laadittu Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi -raportti (v. 2021), Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma vuosille 2022–2035 sekä juuri valmistuneet ehdotukset kulttuuriperintöstrategiaksi ja kulttuurimatkailun kansallisen kehittämisen tiekartaksi. Samoin ajankohtaista on kulttuurialan tilasto- ja tietoperustan kehittäminen.

” Kulttuuriin kasvetaan ja kasvatetaan. Kaikkien täytyy saada osansa kulttuurista lapsuudesta alkaen koko eliniän ajan.”

Toimenpide-ehdotukset:

Kunnat edistävät ja rahoittavat kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä osana sivistys-, hyvinvointi- ja elinkeinopolitiikkaansa.

- Kunnat sisällyttävät kulttuuritoiminnan tavoitteet ja toimenpiteet kunnan strategiaan, talousarviokäsittelyyn ja toiminnan säännölliseen arviointiin yhteistyössä kunnan sisällä eri toimialojen, muiden kuntien sekä kulttuurialan toimijoiden kanssa.
- Valtio ja kunnat turvaavat kulttuuripalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kunnissa.
- Valtio osoittaa kuntien kulttuuritoiminnan tueksi kohdennettua valtionavustusrahoitusta yhdenvertaisuuden turvaamiseksi (kulttuuriosallistumisen tasa-arvoraha) valtakunnallisten ja alueellisten kehittämistehtävien lisäksi.
- Pidetään huolta yleisten kirjastojen riittävästä palveluverkosta sekä monipuolisista kokoelmista ja niiden saavutettavuudesta. Yleisten kirjastojen e-aineistojen saatavuuden tukemiseksi valtio päättää selvityshenkilöltä 15.9.2022 saatavien ehdotusten pohjalta mallin, jonka pohjalta e-aineistojen kirjastokäyttö korvataan.

VASTUU:
Kunnat, Kuntaliitto

VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kunnat

RAHOITUS: tasokorotus 7,5 milj. euroa vuonna 2024, pysyvä, kulttuuriosallistumisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäämiseen ja kehittämistehtäviin*, e-aineistojen kirjastokäytön korvaamisen määräraharive selviää myöhemmin*

Valtio, kunnat ja hyvinvointialueet edistävät kulttuurihyvinvointitoimintaa.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö vahvistavat kulttuurihyvinvointitoimintaa edistäviä yhteistoimintarakenteita ja rahoitusratkaisuja.
- Hyvinvointialueet tarjoavat kulttuurihyvinvointipalveluja ja tämän toteuttamiseksi laativat tavoitteet, antavat resurssit ja sisällyttävät toiminnan koordinoinnin ja kehittämisen osaksi hallintoaan ja toimintaansa.
- Kunnat toteuttavat vastaavat toimet omissa organisaatioissaan.
- Kulttuurihyvinvointia edistävien toimien tarve ja tarjonta huomioidaan kuntien ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa koskien keskinäistä yhteistyötä ja raportointia väestön elinoloista (hyvinvointikertomukset).
- Hyvinvointialueet ja kunnat hyödyntävät kuntien peruspalvelujen valtionosuuden hyvinvointi- ja terveyskerrointa kulttuurihyvinvointipalvelujen tarjoamisessa.

VASTUU: Sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, hyvinvointialueet, kunnat

RAHOITUS: tasokorotus 1,5 milj. euroa vuonna 2025, pysyvä (OKM-osuus esityskohdasta)*

Kulttuurin edistämisessä hyödynnetään paikalliset ja alueelliset voimavarat.

- Taiteen edistämiskeskuksesta tehdyn ulkopuolisen arvioinnin mukaisesti vahvistetaan Taiteen edistämiskeskuksen alueellista läsnäoloa ja yhteistyötä kuntien, taiteilijoiden, taideyhteisöjen, maakuntaliittojen sekä valtion muun aluehallinnon kanssa.
- Taiteen perusopetusta ja taidekasvatusta kehitetään niin, että tarjontaa on koko maassa ja eri taiteenaloilla. Selvitetään tarve uudistaa lakia taiteen perusopetuksesta.
- Kannustetaan kuntia laatimaan ja päivittämään kulttuurikasvatussuunnitelmansa.
- Harrastamisen Suomen mallia kehitettäessä hyödynnetään paikallisia ja alueellisia toimijoita, jotta kaikille lapsille ja nuorille löytyy mieluisa harrastus.

VASTUU: Taiteen edistämiskeskus, opetus- ja kulttuuriministeriö

RAHOITUS: tasokorotus 2,8 milj. euroa vuonna 2026, pysyvä*

VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kunnat

RAHOITUS: valtion rahoitusosuus, tasokorotus 5 milj. euroa vuonna 2025, pysyvä, taiteen perusopetukseen ja taidekasvatukseen*

Toteutetaan valtakunnallista ja paikallista kulttuuripoliittikkaa tukevia muita toimia:

- Toteutetaan Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi -raportin (v. 2021) politiikkasuositukset toimintaohjelman puitteissa. Toimeenpannaan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2022–2035 sekä lausuntokierrosten jälkeen v. 2022 viimeisteltävät kulttuuriperintöstrategia ja kulttuurimatkailun kansallisen kehittämisen tiekartta.
- Vahvistetaan kulttuurialan tilasto- ja tietoperustaa sekä alan vaikuttavuuteen liittyvää monialaista tutkimusta.

VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, muut ministeriöt vastuidensa mukaan, kunnat, muut em. dokumenteissa mainitut vastuutahot

RAHOITUS:
– tasokorotus 1,5 milj. euroa vuonna 2025, pysyvä, Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi -toimintaohjelman toteuttamiseen*,
– tasokorotus 1,5 milj. euroa vuonna 2025, pysyvä, kulttuurimatkailun kehittämiseen*,
– tasokorotus 4 milj. euroa vuonna 2025, pysyvä, kulttuuriperintöstrategian toimeenpanoon*,
– tasokorotus 0,5 milj. euroa vuonna 2025, pysyvä, arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toimeenpanoon*

VASTUU: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore, korkeakoulut

RAHOITUS: tasokorotus 2 milj. euroa vuonna 2024, pysyvä*

Lopuksi – ja uuden aluksi

Työryhmä piti elokuun 2021 ja toukokuun lopun 2022 välillä 12 kokousta. Työn tukena olleet Kulta ry:n ja Taideyliopiston hankkeet sekä Säätiot ja rahastot ry:n ja Suomen kulttuurirahaston vaikuttaja- ja kansalaiskyselyt varmistivat, että käytössämme oli laajasti kulttuurialan toimijoiden näkemykset. Tämän takia työryhmä ei katsonut tarpeelliseksi pitää omia kuulemistilaisuuksia.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa esityksensä tiede- ja kulttuuri-ministeri Petri Honkoselle. Tärkeää on myös, että kulttuurikentän eri toimijat vievät ajattelutapaamme ja esityksiämme eteenpäin omilla keinoillaan ja foorumeillaan. Kun yksi työ päättyy, toinen alkaa.

Helsingissä 14.6.2022

Työryhmä

Tuomo Puumala, valtiosihteeri, opetus- ja kulttuuriministeriö, työryhmän puheenjohtaja

Riitta Kaivosoja, ylijohdaja, opetus- ja kulttuuriministeriö, työryhmän varapuheenjohtaja

Anne Brunila, hallituksen puheenjohtaja, Suomen elokuvasäätiö

Pauliina Feodoroff, elokuvaohjaaja, teatteriohjaaja ja käsikirjoittaja

Jukka Ihanus, valtiosihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö (huhtikuuhun 2022 saakka)

Juha Itkonen, puheenjohtaja, Taideneuvosto, kirjailija

Sari Kaasinen, taiteilija, kulttuuriyrittäjä

Mikko Kosonen, muusikko

Jarkko Lahti, näyttelijä, taiteellinen johtaja

Teemu Mäki, puheenjohtaja, Suomen Taiteilijaseura

Julian Owusu, freelancer tanssitaiteilija

Kaisa Paavolainen, toimitusjohtaja, Suomen Teatterit ry (nimettiin jäseneksi 16.12.2021 Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toiminnanjohtaja Helene Värriin paikalle)

Tommi Saarikivi, toimitusjohtaja, Musiikin edistämissäätiö

Johanna Selkee, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Liisa Suvikumpu, toimitusjohtaja, Säätiöt ja rahastot ry

Pekka Timonen, puheenjohtaja, Tapahtumateollisuus ry

Pysyvät asiantuntijat

Kaarlo Hildén, Taideyliopiston rehtori

Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n pääsihteeri

Sihteeristö

Minna Karvonen, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Esa Pirnes, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Tapani Sainio, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Petra Tarjanne, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Liitteet

Liite 1

Kulttuurin toimiala v. 2019, ennen koronapandemiaa

- tuotos 14 000 milj.€
- arvonlisäys 6 481 milj.€
- työlliset 80 000 hlöä; (117 000 hlöä Tilastokeskus, työvoimatutkimus)
- yksityiset kulutusmenot 6 382 milj.€, julkiset kulutusmenot 1 182 milj.€

Lähde: Tilastokeskus, Kulttuurisatelliitti (TOL2008_SKT2019)

Eräiden toimijoiden arvonlisäysosuudet vuonna 2019 (%)

Liite 2

Luova talous on inhimillistä luovuutta hyödyntävän tai soveltavan yhteiskunnan kehityksen tulos. Tämä syntyy erityisesti **luovilla aloilla** tapahtuvan toiminnan myötä. Luovuuden ja luovien alojen ydintä on luovaan itseilmaisuun perustuva taide ja kulttuuri eri muotoineen ja aloineen. **Taide, kulttuuri ja kulttuuriperintö** ovat yhteiskunnan sivistysperustaa, taloudellisia hyötyjä tuottavaa elinkeinotoimintaa ja kansalaisille hyvinvointia tuottavaa palvelutoimintaa. Luovassa taloudessa hyödynnetään monipuolisesti luovuutta aineettomana pääomana sekä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen osaamista, työtä, tuotteita ja palveluja. Kulttuurin ja luovien alojen tuotteista ja palveluista osa on helposti skaalautuvia ja monistettavia, mikä on kustannustehokasta, osa uniikkituotteita ja -palveluita, joiden kysyntään ei voida vastata millään muilla tavoin.

Taide- ja kulttuurialan ja luovien alojen kehittämistarpeita on käsitelty aiemmin ja käsitellään parhaillaan eri työryhmissä, selvityksissä ja muissa työprosesseissa. Näitä ovat mm.

Vuosi	Teema	Julkaisu	Julkaisija
2022	Kulttuuri-perintö	Kulttuuriperintö voimavarana kestäväälle tulevaisuudelle ja hyvälle elämälle. Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi 2022–2030 (työryhmäehdotus, lausuntokierroksella)	OKM
2022	Kulttuuri-matkailu	Kulttuurimatkailun kansallisen kehittämisen tiekartta (työryhmäehdotus, lausuntokierroksella)	OKM
2022	Luovat alat ja luova talous	Luovien alojen monistettavat sisällöt – keinoja kasvun edistämiseen – Valto (valtioneuvosto.fi)	TEM
2022	Arkkitehtuuri	Kohti kestäväää arkkitehtuuria. Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2022–2035 (valtioneuvosto.fi)	Valtio-neuvosto
2021	Kulttuurinen moninaisuus	Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi : Kulttuuripoliittikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen -työryhmän loppuraportti – Opetus- ja kulttuuriministeriö (okm.fi)	OKM
2021	Kulttuurin rahoitus	Ehdotus kansallisten taidelaitosten rahoitukseksi (valtioneuvosto.fi)	OKM
2021	Luovan talouden liiketoiminta	https://www.luovien.fi/	Business Finland
2020	Luovat alat ja luova talous	Luovan talouden tiekartta – Valto (valtioneuvosto.fi)	TEM
2020	Kulttuurialan tietoperusta	Taiteen ja kulttuurin toimialan tilasto- ja tietoperusta : Nykytila ja kehittämissuunnitelmat	OKM
2019	Kulttuurin saavutettavuus	Tule luo taide : Taiteen prosenttiperiaatteen laajentamisen kärkihankkeen (2016–2018) loppuraportti – Valto (valtioneuvosto.fi)	OKM
2018	Taide- ja taiteilijapolitiikka	Taide- ja taiteilijapolitiikan suuntaviivat : Työryhmän esitys taide- ja taiteilijapolitiikan keskeisiksi tavoitteiksi – Opetus- ja kulttuuriministeriö (okm.fi)	OKM
2018	Aluekehitys	Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä; Näkymä vuoteen 2025 – Valto (valtioneuvosto.fi)	OKM
2018	Creaco	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161083/50-2018-Creaco.pdf	VTT
2017	Luovat alat ja luova talous:	Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän raportti (valtioneuvosto.fi)	OKM
2016	Kulttuuri-tapahtumat	Taide- ja kulttuurifestivaalit – vahvistuva kulttuurinen voimavara. Esitys toimintaohjelmaksi vuosille 2017–2025 – Valto (valtioneuvosto.fi)	OKM
2010	Taiteilijan toimeentulo	Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo : Selvittäjä Tarja Cronbergin raportti – Valto (valtioneuvosto.fi)	OKM
2009	Innovaatio-politiikka	Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä	OKM

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi
ISBN 978-952-263-764-2 (pdf)
ISSN 1799-0351 (pdf)